

De littera U

capit Hierony. sup eplam. ad Titū diligēter attēde textū z ordi
nē lectōis vt etiā lib. iij. sup epla ad Ephesios videt huc vsq
nibi vtra positū z psequētiā textūq ordinis intulisse.

Uessere vulgo wyrffel; q̄ alio noie q̄dratalia dicunt grēce p̄o
cubi. Plā ser habet lateraz; septē habet puncta vt cōis; si ceterit ea
oppositio. **U**alus p̄o qui grēce dicit asragulus non significat
wyrffel; vt ap̄d nos habet; nā habet quatuor tm lateraz p vario
iacu varia puncta dat. At tessera etiā dicit p̄ceptū duc quo vl
ad aliq̄d op̄ vel ad bellū mouet exercitus.

Uoties z q̄ties scribi debēt; nō q̄tiens vel toties; vt tradit pri
scian? Sic em̄ dicit Laper grāmatic? sine n scribēda sūt; mili
es ceteris; q̄ties toties; pari em̄ rōne sicut nemo dicit mili
ens pel deties; z sic de silib? ita nec q̄ties toties; n̄rē huic opinio
ni suffragat. Angel? politian? h̄ ai aduerte nō latine dici miles
es sicut mos est indoctor s̄ milies. Itē dicēdū nouies a nouē
nō nonies; nec itē dicim? vnies binies trinies quadries sed se
mel bis ter quater.

Uestamentū vetus z nouū; ab idoneis z elegātibus scriptori
bus d̄ instrumentū vetus vel nouū. q̄ vtr̄ Hierony. tertulia
nus z aliq̄dē tñ etiā vocāt testamētū; z q̄re dicat testamētum
reddat rationē Lactan. lib. iij. ca. xv. dices; Moyses z idē ipi p̄
phete legē q̄ iudeis data erat; testamētū vocāt; quia nisi testa
tor mortu? fuerit nec p̄firmari testamētū potest; nec sc̄ri qd̄ i eo
scriptum sit; quia clausum z ob signatum est.

Uymelicus ^{ovxue} ^{Δικος} dicit histrio; scribitur th aspirato
z y grēco; male autē de p̄sēra. dist. v. ca. nō ministros scribit; vbi
est temelici; cū scribere deberet thymelici; melicus autē dicit om̄
nis poeta musicus z lyricus.

Uerillū vel signū **U**en. bāner. inde signifer qui signū fert; vt
imperij signifer; est dux noster wirtenbergēsis **U**altricus; La.
ue ne dicas pānerū qm̄ latinum non est.

Uterus differt ab alio. **U**lius nāq̄ est p̄ quā deflūt sordes
vterus autē in quo mulieres p̄cipiūt; qui z locia doctorū lib? dis
sertis appellant. Cato de re rustica. Si mulier locos fouebit;
Varro ait sic loci muliebres in quib? nascēdū iucia p̄sistūt. Ab
imperito autē vulgo matricē vocat. Cū matricē sit femia fetus.

gratia cōparata. Columella de columbis loquens. Idē de gal-
linis: primū q̄ secretissima cubilia eligūtne incubantes matrī-
ces ab alijs auib⁹ inquietent: nā 2 octies anno pullos educat si
bona est matrī: 2 columella alibi sint ergo matrīces robusti cor-
poris q̄drate pectorose magnis capitib⁹. Embria etiā imperiti
medicembriones, vocāt, hęc raphael regius: uterus igit vul-
go bermuoter: significat embria vngeborn kind: Matric ein
zuebt muoter.

Vacatio vel imunitas vulgo exemptio dicitur:
Vacatio studij vel studiorū significat libertatē (vt ita dicam)
cessationē a studijs quā vulgo barbari 2 nō latini dicūt vacanz
tiam: habem⁹ (dicētes) iam vacātiās, nō ita loquunt̄ docti: s̄ vt
p̄cepi. Justinus in. xi. macedonib⁹ imunitatē cunctarū rez p̄ter
militie vacationē dedit: idē dicit in primo lib. vii 2 Fran. phil.
eplaz. lib. i. ad Andream cōstantinopolitanū theologū: vez cum
per studij vacationē dabit. Ibo in vberomā idē lib. iij. eplaz:
ad Albertū zancarū. Cui cū respondissem nō esse me p̄ id t̄pis
mediolanū sed bononiā potius repetitur. Et ad p̄imas de id
vacationes studij iturum mediolanū.

Vulua idē est q̄ loci vel uter: de quibus supius. i. locus ven-
trisc̄ receptaculū, in q̄ mulieres p̄cipiūt, 2 i quo partus p̄sistit.
teuso. die stat in lyb do die burt in lyt. Sed differunt vulua et
uterus q̄ uterus vel q̄ idē est loci sunt tantū in muliere: vul-
ua aut in alijs aialibus. Quā differentia ostēdit Plini⁹. li. xi.
ca. xxxvij. dicēs feminis eadē oīa p̄ter vesicā 2 int⁹ utricul⁹: vñ
dicitur uterus q̄ alio noie locos appellāt, hoc in reliqs aialibus
vulua: ergo improprie loq̄ret̄ Hierony. in Jobeū dicit quare
eduxisti me de vulua matrī mee. sed illa differētia nō oīno ob-
seruatur: cū cornelius celsus scribat. Si infans in vulua deces-
sit quo facilius eiciat. Inter uter autē ventrē 2 alūū differētia
ponit Serui⁹ in primo eneidōs. Uterus est mulier: alūus est
quo defluūt sordes. Salusti⁹. Simulas alūū purgare. Uter
vero qui videtur. Vulua autē nō significat mebr̄ illud mulieris
genitales sed cunnus p̄ duplex n: vñ Marcialis in gallā mere-
trice: accessi quoties ad opus mixtisq̄ mouemur inguinibus:
cunn⁹ nō taces: ip̄sa taces: diū faceret vt tu loquer: 2 ip̄e taceret.

Delittera U

Uffen dor cūni garrulitate tuis: sed pro ch doloꝝ rusticani sacer-
dotes nihil nouerūt de hac re corrupte: pp̄ loꝝ vt in plūbus alijs
Ita in hac dictōe sacras l̄ras interpretātes, credētes nō ad se per-
tinere: id qđ in primis scire deberēt. Sed trāseat iste error cum
ceteris multis alijs: dūmodo dijs placeat alios inducere mo-
res. Cōtra q̄s inruditos z nihil discōtētes sacerdotes acerbis
sine loq̄t. **S. Hierony.** in eplā ad marcellā, cōtra eosdē idem
Hierony. in eplā ad Vigilantiū ita scribit, nō eiusdem bois z
aureos nūmos et scripturas p̄bare, degustare vinaz, p̄betas z
apostolos intelligere.

Vitulū nō solū d̄r ex bob̄ genit̄, teuto, ein helblin: sed etiaz
ex ceteris q̄drupedib̄ maiorib̄: vt vitul̄ eq̄. Fulbin: qui pp̄ie
vocat̄ equulens. **Plin̄** de elephātis lib. viij. na. hysto. ca. i. at
q̄ ita salutatio fidere in seluas reuerti vituloz fatigatos p̄ se fe-
rētēs. Et idē lib. ix. cap. vi. de balenis piscib̄. Irripunt ergo in
secreta ac vitulos eaz z feras: vt etiā i annū grauidas lacerant
morſu.

Victualia nō latine z sincere dicim̄: vide in dictiōe cōmeat̄
qua tamē quidā vsi sunt: p̄sertim iurisconsultus. ff. p̄ socio. l. si
fratres. s. si quis.

Vitul̄ marin̄: a grec̄ phoce dicitur: est pisc̄: siue pot̄ belua
mar̄: cozio z pilis: tecta, parit in terra pecudū more: canum mo-
do coheret: et parit nunq̄s geminis plures: de quibus reb̄s le-
ge **Pliniū** in. ix. de vitulo marino.

Vingues z yngule differūt vide **Carolū** de salutatiōib̄.
Verna d̄r fū vel serua ex ancilla n̄ra in edib̄ n̄ris nata. vñd̄
vernacul̄ a. um. Et vernaculū appellam̄ quicquid in domoz
in patria n̄ra natū est: vt vernacul̄ mē a. ciuis z p̄terran̄ mē.
teuto, ein lantz mā ader mit burger: nō lantz mā ann̄ meueſt in
docti dicit̄. Itē vernaculā linguā dicim̄ cōmunē et vulgarem.
Hieronymus. Ita illi a pua etate vernacula sui sermonis
vocabula paucissimis sensib̄ ibiberēt: quā impiti z idocci ma-
ternā linguā vocāt: vel maternū ideoma: vel sermonē: posset tū
tollerari: si dicerem̄ patria lingua, vel patrius sermo. **Plini.** in
eplāz lib. iij. ad antoniū suū. Ac pot̄ vt **lucreti** ait: egallate
patrij f̄mōis. Et **Licero** de finib̄ bonoz lib. i. Tur ingrauiſſi

finitis reb⁹ nō delectet eos patri⁹ fmo: Patri⁹ em̄ vt caper grā⁹
 maticus tradit a patria, patern⁹ a pater descēdit. Etiā idioma
 qđ scribit̄ in prima ⁊ scđa syllaba p̄ latinū nō ideoma, vt indo
 eti scribit̄, venit ab idiota qđ fecit illiteratū ⁊ indoctū ⁊ plebeium,
 significat igit̄ idiota iusticiā ⁊ it̄ ita dicit̄ plebeitatē ⁊ cap̄ p. p̄
 puerate locutionis.

Uleator oris, dicitur ille qđ vasa vinaria religat stipatq; tento,
 ein binder, qui et a doctis doleari⁹ etiā dicit̄. Sic etiam pellio
nes sunt qui vestes pelliceas, ⁊ alia ex pellibus opera faciunt.
 tento, hysner, doleator autem ⁊ pellifer que in vlu tū sunt nos
 stris, vix vsitata sunt tam crebro apud idoneos.

Vigilia brē virginis vel vigilia Laurentij, vel Thome apli
 quare dicit̄ vide de f in dictione festum.

Vnicuiq; habet accentū in penultima, nō añ penultima:

Virgo ḡginis, a viridiorē etate dicta scđo; Priscianū ḡgene:
 femi, tñ, ego autē dico esse ḡe, cōis nō solū auctoritate Hiero:
 nyini sultusiq; in plogo sup Joannē dicit, vt virgñē virgo ser:
 uarer, sed prisciano multo doctioris, Nonij Marcelli, qui dicit:
 virgines nō solū femine dicunt̄, vtz etiā pueri inuestesnam ⁊
 quicūq; ex phebīs exceller̄t de virginari, dicebant; vnde ⁊ er:
 rant si credimus valle in raudēsem qđ dicunt qđ celibatus sit in
 viris qđ ḡginitas in femellis scđi celebs dicit̄, nō qđ ducat castā
 vitā, qđ nō sit marit⁹ ⁊ si sit impudicissim⁹. Inde celibar⁹ dici
 tur; nō matrimonij, pluresq; celibatu sūt impudici q̄ in matri:
 monio; sic etiā nota matres (teste Seruio) ḡgines nō nunquā
 appellari hinc Virgi, de pasiphæ loquēs ait. Ah ḡgo infelic
 que te demētia coepit. Et Terent⁹ in Ecyra, nā vicij est oblatu;
 virgini olūm ab nescio quo improbo.

Vinum ^{meratum}
 in dictione merum pulchra videbis.
 diluam

Vacatio, vt supius dixi latinū est; nō vacantię, vñ paulus in
 riscō sultus de ver. sig. mun⁹ dicit̄ altero mō on⁹, qđ cū remittā
 vacationē militiē munerisq; p̄tat. Et Licero delegab⁹, nullā rī:
 bi a causis vacationē dari video; ⁊ Lactan. cum haberet magi
 stratus officio vacationē vt in plurimū aduerbiū barbarū est.

De littera U

Ualidus a valere quod significat posse; est firmus/potens/robustus/sz valeres dicimus; vel sanos/vel robustos. ut Lucilius saty. lib. i. que necs lucanis ozidi montibus tauri, ducere p telo validis cervicibus posset. Semidocti autem litteratores/accipiunt validum z valentem p erudito z docto. ut valet magister/voicentes est pot magister; q est hec sententia. Itē est validus doctor, quod valet/est robustus doctor. validus em z valet; marie ad corpus et corporis dispositione referuntur; sed qd loquar de trivialibus grammatistis; sup quida poeta germanus in sua comoedia noiauit quenda nobilem validum, teuto; Fest; quod epithetum rusticum est p accommodatum; nō pot attribui nobilitatis decori.

W

Uulfin nulla dictione latina poni debet; q nō est littera; vnde linus/nō wendelin; vulgus/nō wulgus, ludouicus/nō ludouicus; guilielmus/nō wilhelmus. Itē wolfgangus/lego apud scriptores; nō walbertus; sed valbertus. Sed frācigene pponunt g; ut qualterus; guilielmus; guendelinus; z sic ipsi dicerent guolfgangus; qd pur teutonice est. Tūbingen/nō turvinge; dico autē i latinis dictionibus; de vernacula lingua nihil mihi cure est; nec eius ego pceptor. Hic etiā nota; vulgus esse ge, masculi; z neutri. Et cū est neu, ge, caret plū numero. Cū ōo mas, ge, habz vulgus; Lice. iij. lib. de na. deo. nū de patre eoz saturno negari pot que vulgi marie colūt;

Vulgus

Vicē in actōz vice in ablatiuo/strā habet; ut ego gero vicem; am; qd nri vulgo dicunt; volo te puidere; vel volo locū tuū subire. Unde venit vicari; qui vicē alterius gerit; Sicut vicarius ecclesie qui nō est verus pastor; sed aliū puidet; ut more nostro loquar; Et vicarij scholasticoz; vel scholici vicarij; quos vulgo et nō satis latine; puifores; noiamus; Dicim; etiā; volo tibi puitare vicariā opam; vicariā mortē accipit Quintilia; in decla; mortez quā vnus p alio subit; qd nri dicunt; volo te puidere; teuto; ich vil dich ver wessen. Vicē etiā aliquā significat incōmodū aut poenā; Horati; primo carminū; vicesq; sup pbe te manent; aliquā piculū; Dec; Brutus ad Liceronē nunc ōo cū sibi cū tyronibus egētissimis valde z meā z vestrā vicē timeā necesse est. i. periculum. Et Virgili. in. iij. nec tela nec vllas vitasse vices. Cane dum aut est diligēter; ne dicas; uti barbari p uenerunt; hac vna

De littera U CXXVII

vice tñ volo tibi morem gerere; sed dicas nunc tñ, nec vna vice tñ, sed semel tantum, nec duabus vel tribus vicibus &c. Sed bis, ter, quater, vel secundo, tertio &c. nec dicas, da mihi veniam, pro hac vice tantum; sed dicas nunc tantum. Nec item quod vicibus, sed quoties, neq; multis vicibus, sed plerumq; sepe, sepe, penumero; nec dicas veniam ad te alia vice, sed alias. Nec primo, sed secundo, tertio, &c. At vice versa, lego apud iurisconsultum, ff. de libe. cau. l. i. Bene inq; Uersa enim vice dicemus libere parentum etiam inuitorum eandem facultate dare & apud Senecam in hercule ortheo. Sic deprehensum fulmen & versa vice.

Uespero venit vespertinus; sicut a matuta matutin? Uroz autem vehementer; cur valla dixerit, et vt alij vtuntur, vespertinus quasi vespertinus non satis latine vel vsitate diceretur; cum parens lingue Cicero eo vsus fuerit; dicit enim, ij. de natura deorum, tum vespertinis temporibus desitescendo stutum matutinis rursus si aperiendo imutat. Et cornelius celsus libro. ij. nam vere meridianis temporibus calor nocturnis atq; matutinis simulq; etiam vespertinis frigus est. Et plini^o libro x. na. by. cap. xxi. Et preposteri eorum vespertini cantus &c. vide at igitur valla qui viri eo vsi fuerint.

Uinare non est vinam facere, vt indocti et non latini putant, quod meire verbo latino dicitamus, in preterito minxi; mingo enim apud idoneos non crebro legitur, sed significat in aquam imergit et natando emergere. Plinius in. xi. ea est causa quare sub aqua diu ranę & phoce vinentur. Hinc vinatores dicuntur qui merces e mari extrahunt leuantq; nauigij gratia iactatas.

Ungentum non est vt vulgus existimat tenax illa compositioque medicamenta dicuntur, qua chirurgi vtuntur ad vulnera sananda. Sed comixtio diuersorum odoruz, addito oleo aut balsamo aut alio ad vngenda corpora deliciarum atq; luzurie gratia inuenta. Hic obiter nota, chirurgum dici manua lent vt ita dicam medicuz, teuto, wundantę. Et scribitur per eb aspiratum et i latinum cuius ars chirurgia dicitur, unguentarios nostri vocant unguentorum venditores, qui a grec. myz

ropole dicuntur penultima longa, et myropolion tabernam vnguentariam; medicamentarius autem dicitur confector medicamentorum, vulgo nostri/apotecarium, vocant.

Uaticum latine grece ephodioci dicitur, hoc est quod vię causa paratum est, nostri vulgo vocant, sumptualia, vel barbarissimela, viaticari antiquum verbum est viaticum parare.

Uentrale est tegumentum ventris; humerale est tegumentum humeri; et lumbale est lumborum, pectorale quod pectus quod grece thorax dicitur, siue sit lancum siue ferreum. Brachiale brachiorum. Frontale, frontis; tibiale tibiarn in cruribus. Inde humerale vel ventrale potest dici quod barbari et soloeciste vocant ambosium vel lumbasium, Paulus iuriscōsultus. si tibiale vel humerale miles alienauit/castigari verberibus debet lumbale (vt dixi) est tegumentum lumborum, quod ad hoc vestimentigenus nostrorum non quadrat: audio autem a doctis hanc nostram vestem, ventrale scilicet dici latine abolla grece diplois

da. Est enim abolla duplici panno confecta vestis; que grece diplois dicitur, de qua dictione abolla, fit metio apud martialem sepe, Iuuenalem in tercio saty, et apud Seruium: Illud Virgili enarrantem, Et duplicem ex humeris reiecit amictum. Et apud Horatium, Contra quem duplici panno patetia vellat. Tibiale autē significat/vernacula nostra lingua; hofs fer, quod indocti caligas vocant; caliga enim est genus calciamenti; vnde diuus Hieronymus in epistola ad virginem quendam. Caliga quoque ambulantis nigella, ac nitens; stridore ad se iuuenes vocat; vbi manifeste de calceis puellę loquitur. Et sextus aurelius. Caligula, fuit filius germanici; et quia natus in exercitu fuerat, cognomen tum calciamenti/ militaris/ scilicet calige; caligula sortitus est. Caliga calciamento militari/ caligatus miles dicitur, eo quod caligas clavis suffigebat; inde militibus caligatus dicit iureconsultus. Et de custo. re. vbi acursius caligatus exponit pro infirmis et obscuris/ ineptissime.

Unus non comparatur, ergo/ vnicissimus, quo quide vnus non est latinum.

Ultimum supinum nunquam construitur cum verbis im-

De Coloribus varijs CXXVIII

portantibus motum de loco, ut dicit valla. Sed bene vltima
supina conferuntur cum nominibus adiectiuis: ut *facilis dictu*,
iucundu aspectu, *horribile visu*. Inuenitur tamen vltimū lupi
num regi a verbo, sed rarissime quod vix semel atq; iterum in
uenitur. Si, cato, de re rustica, primo cubitu surgat, postres
mus cubitum eraget statius in primo achilleidos. *Quem tūc*
venatum rediturum in Almine primo opperrens &c.

De coloribus varijs pictorū,

Si hic vel in ceteris his nostris cōmentarijs aliquando er
raueris: queso obtrectorq; o germāi scholasticū nolite me caninis
dentibus insequi: aut de amico vestro triūphare: cum hęc com
nia nostra in vestram vtilitatem scribantur: q; si duces haberē
nostrī operis: multo melius veriusq; scripsissem. Et vt ad in
stitutum accedam, video nostros plurimū errare: in colorum no
minibus: vnde quantum potui: ex Aulo gellio: ceterisq; scrip
toribus idoneis: quedam de coloribus excerpti: in quibus si erra
ueris: corrigite precor: non obtrectate. Sunt autem hęc ex gellio
lib. ij. nocti. aa. **F**ulvus enim & flauus: & rubidus et pheniceus:
et rutilus: et luteus: et spadix appellationes sunt ruffi coloris:
aut acuentis eum: quasi incendentes: aut cum colore viridi mi
scentes: aut nigro infuscantes: aut virenti sensum albo illumi
nantes: nam pheniceus: quem greci ποικίλον v dicūt, noster est:
et rutilus, et spadix phenicieus ουροκωυα i. cognata: qui fa
ctus grece noster est: exuberantiam splendoremq; significabat
ruboris. **F**ulvus autem color est: de ruffo et viridi mixtus. In
alijs pl^{us} viridis: in alijs plus ruffi habere: vnde fulua est aquis
la: et iaspis: fuluum est aurum: et arena fulua: et leo fuluus est.
Flauus cōtra videt ex viridi & ruffo & albo cōcretus: sic come
dicunt flauē: Pacuvius: aquam flauam dixit. **R**ubidus autem
et ruffus atrozē nigrozq; multo mixtus: mea opinione, teuto
bron. **L**uteus contra ruffus color est dilutior, gantzrot. **H**ęc
ex gellio. **V**iridis item color plurimis vocabulis dicitur. cels^{us}

Apologia ad lectore.

Ruffi spes

fulus

flaug

Rubidg

Luteg

Viridis spes.